

ایران افسانه-آن و ماله-یی کی ز آکان سر نهه

مینا ذاکر شهرک
گیلکی و اگردان: نیما رهبر

أفسانه، دلستاني ايسه کي اون دقرن آدمان، جأنوران، انچي اونچي يآ تخيلی جأنوران، عجائبی مجرائن خلق کونیدي. مشن ايتا نومونه، بعضی-تا أفسانه-ان دقرن قاليچه، تخت يآ بالائي جا گب زيندي کي آدمان اقشان مرا پرواز کونیدي. هرچن کي آدمان پرواز کوند اشان مرا واقیت ناره امما خایه اينسان ماقول زمات ناجه-يآ وأگویا بوقونه کي سفر شون ة پرواز جا عذاب کشه-يي. اتؤی، افسانه-ان گاکلف آدمان ناجه-انا وگویا کونیدي يو گاگلم اوشان وامختن آوج ايسيد.

ایتاده تاريف دقرن بگوفته داريد: «دلستاني کي تخيلی دأب زبياد داريد يو اوشان مجرائن ايتافق دفعتن بعید ايسه و ايجور غير ممکن ايسه-يآ، «أفسانه» دخانيد. ادبی محققان، اعتقاد داريد کي افسانه-ان أدیبات قدیمی-ترین نوع ایسید؛ بحقوقوص افسانه-انی کي ماقول زمات تا هسا مردقم میان درید و سینه به سینه نقل بپوشته داريد.»

ایران شفایي أدیبات و مردقم فرنگ، ويشتر افسانه-انیدي. ايران افسانه-ان، تا امرا فارسيد، پوشت درن پوشت تغيير بکوده داريد. چونکي اسامان، ايتا چار رايا مانستي کي فرنگي يو بازرگاني سودا کونان اونا دواستيد. پيله پيله فرنگاني کي اسامان بامؤده وأرسی مرا، ارزشمند نوکته-انا فارسيم:

اولي مؤرد ايران افسانه-ان و اوسطوره-ان تاریخ پيش، يني وختي کي آرياي-يان بامؤیدي اسامان شوره بپوشته کي حقوقشان ماه-يآ بنایيد و آرياي-يان، حقوقشان اقسطوره-ان و افسانه-انا حقوقشان مرا باورديد ايران.

دوؤومي دوره دقرن، مادان کي ايران خورخوسی نسا، يني آشوری-يان سامانا بيگفتيد، ايران افسانه-ان بعضی-تا افسانه-ان دأبا بآورديد ايران. سوؤمي دوره وختي ايسکندر ايران دروازه-يآ وگوده، يقانی-يان سپا فرنگ سر بؤستن

ولکم کيتا بخانه-انی نهايد کي ايتا بار افسانه کيتا بآن بداشتي-بيد، أمما ديمين پرکش و آتش سوچي-يي کي ايران غنيمان باعیث بپوشته-بيد و آسي، لا بپوشته. افسانه-ان شا چن جور دیچین و اچین کوند: ديني اقسطوره-ان افسانه ديني اقسطوره-ان افسانه-ان، ايران قدیمي-ترین افسانه-انیدي کي شفایي يو مكتوب ايسيد. افسانه-ان دقرن، ايران قبل اسلام ديني و اقسطوره-يي دأب، کاملين مالومه و ايجور جولف، زرتشتي مرا ابایه و خلائق و کهان بخش کوند.

(اهوري و اهريمي) پيلدانه-ترین مله-يي

ایسه کي افکران افسانه-ان سربنا داريدي. آش کمانگر و سپاوش، دوتا ديني اقسطوره-ان شخصيتانيد.

پالواني افسانه

پالواني دأب، کشمکش و جنگ، پالواني جنگ، عيدات و بي عيدالتي کشمکش. زال و سيمورغ، دو تا شخصيتيد کي ايتا پالواني افسانه-ان (عامبيانه روایت) شينيد. پالواني افسانه-ان دو تا پيلدانه جرگه بيدی:

ایف، عربان ايران پيشرفته فرنگا قبوقل بپکوچه. بزین ايران فرنگ و ازیوستن ره، ايراني سلسنه-ان يني صفاري-يان و

طاهري-يان، حقوقشان تقامم حق سايا بپکوچه. دوره دقرن، اسلامي و ايراني فرنگ میان صولح بپوشته کي باعیث

بپوشته هر دو تا فرنگان روش بکونيد. فردوسي شانمه، ساماني-يان دست نيشانده حقوقش هر دو تا فرنگان روش بکونيد.

نتجه-ييه. تاریخي پالواني افسانه-ان، مظلومان حققا فکیفتن انگیذه-يآ فيت دیهه. هسامیم پالواني افسانه-ان، کوجي زاکان و جفلان ره، آن و آسي کي دواسته-ان فيکر و زیویش و جنگ جا واحبا بد ره خوبه.

مؤناسبي افسانه-ان

مؤناسبي افسانه-ان، جشان و دابان چوتؤ به وجود امونا وگویا کونیدي. افسانه-ان، تاریخ دقرن، کمتر تغيير بپکوچه داريد و پيشتر حقوقشان قديمي شکل بمانستيد. نوروزمعه افسانه، ايتا مؤناسبي افسانه-يه کي صحي مهدي، اونا مكتوب بپکوچه.

شقره بپوشته. يقانی-يان حقوقشان سپاچي-يان ايران دقرن پخشا کوچيد و اتؤی بینا کوچيد ايران فرنگ يقانی کوند (هلنيسم) و تقامم حقوقشان اقسطوره-ان و افسانه-ان دأب، ايران فرنگ دقرن جزئه. چارقه مي دوره دقرن، يني اشكاني-يان دوره، ايران فرنگ و ازیوسته. اشكاني-يان به سر دکھيد آن و آسي کي يقانی فرنگ نيشاه-ان بي پا بوقونه، ايران اقسطوره-ان و افسانه-ان دوچند. امما نتاستد حقوقشان کارا پيش ببرد، هان بپوشته کي يقانی اقسطوره-ان و افسانه-ان دأب، ايران فرنگ دقرن بقمه بپوشته.

سأساني دوره-يآ و فرنگ ايتا بون دوره نام

نهان؛ چونکي هند فرنگي و ادبی بینويشته-ان کي آرياي-يان فرنگ شين بق، و اگردان مرا، بامؤ ايران و ايراني اقسطوره-ان و افسانه-ان دقرن را وآخوه.

وختي عربان ايرانا بيكيفت، سامي-عربی فرنگ رؤخ بپکوچه. دوره دقرن، عربان بینا کوچد ايران فرنگ پايه-ان تاشتن و ايران مكتوبان سر به نیستا کوند. امما چن وخت پسي، عربان ايران پيشرفته فرنگا قبوقل بپکوچه. بزین ايران فرنگ و ازیوستن ره، ايراني سلسنه-ان يني صفاري-يان و طاهري-يان، حقوقشان تقامم حق سايا بپکوچه. دوره دقرن، اسلامي و ايراني فرنگ میان صولح بپوشته کي باعیث بپکوچه هر دو تا فرنگان روش بکونيد. فردوسي شانمه، ساماني-يان دست نيشانده حقوقش هر دو تا فرنگان روش بکونيد.

تجه-ييه. تاریخ پيش، يني وختي کي آرياي-يان

شاكار به حیساب آيه.

بعدی دوره مؤغلان فوتورک مرا شقره به

کي ايراني فرنگا خايلي ضربه بزه-بيدي

ایران افسانه-ان دقرن بحقوقوص

«هیزار و یک شب» دلستانا دقرن.

تاتاري مؤغلان پامله-يآ شا دئن. انم و آ

گوتفتن کي ايران جوغرافيايی جاچيگا.

باعیث بپوشته ايران جوغرافيا، سيباست و

نظم تغيير بپکونه هان و آسي ايراني افسانه-

ان جما کوند ایچه سخته.

جانوری افسانه

جانوری افسانه، ایران ایتا دئه عامبیانه افسانه-انه. ان شناس-ترین افسانه-ان، بوزیوز قندي افسانه-یه. سرگشته بقبق، ایتا دئه مشهور افسانه-یه کي ایران چغلان شينه.

زنجه-یي افسانه

ا افسانه-ان دقرن، داستان، چنتا کشمکش مرآ پوشت دن پوشت پيش شه؛ غوزه و دقاموج افسانه ماستن.

تکرارا بء افسانه

ا افسانه-ان دقرن، تاریخي شخصیات، مردوم زوان جا روایت بیدی. ا افسانه-ان، ویشنtri واقیت ناریدی یو مردوم، اونی کي اشان دیل خایه-یا، او شخصیت جا جزندی. بئترین نومونه افسانه-انی ایسه کي مردوم ابوقاعلی سیما، ایران پیله داشمند ره چاکودده.

جادوچی افسانه

ا افسانه-ان دقرن، جادو، طبیعی نیروئان، باد و خورشید و اقساطرمه-ان باورم بیده به. ها باور سر، سیوید یاسیما قچجان، هف طبقه زیمین جبر زیود.

طنز افسانه

طنز افسانه، چغلان ره بئترین و شیرین-ترین افسانه-یه کي هم اوشان سرگم-گیری ره خوبه، هم اوشان روانا سامان ديه. خر و گورگ ایتا ا افسانه-انه، عامبیانه افسانه-ان، به کارا گیفتنه اوشان ارزستان و ماله-یی کي زاکان سرنیهیدی ره چن جور نظر نهاد. خایلی-یان اوشا مثبت دانیدی یو خایلی-یانم و حشتنگ و منفي.

افسانه-ان مثبت ماله

برؤن بتلایم کي چغلان پیلدانه روأنشناسه، گه: ان و اسي کي ایتا نقل بتانه زاک دیلا بیگره، و اسي اوشا تیتالا کونه و اون وامختن حسا فیت بدنه، امما زاک زیویش پوربارا کودن ده، نقل و اسي عیلاده-یه تیتالا کودن و وامختن، اوشان تخیلهم درگیرا کونه و اوشا کومن بوقونه کي خو درکا بیره بچبور.

عیداًتی افسانه

حاکیمانی کي خوشان مردوما ظلوم کونیدی. ا افسانه-ان به وجود امئون اصلی انگیزه بید. ا افسانه-ان، جوپرانی افسانه-ان، جرگه دقرن جا گیریدی.

آمُؤختنی افسانه

آمُؤختنی افسانه، زاکان بمؤخته بؤستن شينه. آشان، گیدی کي افسانه-ان، أولین و

هاؤ، وأسي جفله نیگرانی یو ناجه-ان مرایم هماهنگ ببه کي بتانه خو موشکیلان جا و اخبا به و هق میبان، او مسئله-انی کي اونا ناراحتا کونه ره، رأی حل بیباfe. افسانه-ان، آدمان شخصیات روانی اولکوئان به کارا گیفتنه مردا، خوشان پنگامان جفله خو داگا و تاخوداگایا، هر تا سند دقرن کي بسید موقتقل کونیدی. افسانه-ان خوبی ان کي زیویش مسئله-ان خولاصه گیدی یو آخرسر، زای تانه ا مسئله-ان دقرن، اوشان اصلی شکل مردا رقبوره بيه. ایرمزوی نقلان عوض، افسانه-ان دقرن، خوبی اندازه، بدي نی همه جیگانها. هر تا افسانه-ان دقرن، خیر و شر، نقلان بعضی-تا شخصیات و کردکار دقرن نومقد داریدی. ا موضعیا شا، زیویش دقرنم دئن.

ویرجینیا هاویلند کي زاکان جهانی أدیبات دقرن سره و افسانه-ان، او نتشی کي زاکان خلاقیت و ایبتکار سر داریدی جا و امخته گه: پی-یان افسانه، آدمان دیل دقرن دكه و زاکان فیکرا و اوج اوره و اوشان پوشتین به و اوشا گه چی و بوقونه. افسانه-ان هاؤ کي زمات دواوه تعییر کونیدی یو او توندی-یی کي خو دقرن داریدی مردا، نتأید واقیت دقرن ایتفاق دکفید و ایتا پوییسی و جنایی داستان مائستن ماه بندی، چونکی نومونه-ان و پاوانانی کي افسانه-ان دقرن درید، واقیت جا خایلی درید.

ماکسلوئتی فولکلور و افسانه-ان سوییسی دانشمند گه: افسانه-ان پالوان، خو ره خو ره پالوان نیبه، چونکی هیچ موقه خو پا سر نشأ. هرجی کونه، جادوچی آدمان و خارجی وسیله-ان مردا کونه. افسانه-ان مامقلن خوشان دقرن ایتا درس داریدی کي دسجمی کار کون و ایجانانی یو همکاری-یه. افسانه-ان زاکان اقساطرمه-یی، واقیت مردا آشنا کونیدی، اوشان تخیللا بآل زنیدی یو دقتیایی کي آدمان همه چی-با خوشان عقل مردا و امجد دقرن، ایتا خوئم-چی به جا نیهیدی.

موقهیم-ترین ابزاری ایسید کي اینسان بمؤخته بؤستن ره، به وجود بامؤده.

رقابتی افسانه

رقابتی يا ایمتحانی افسانه، تشروف جا کي ایتا قدیمي داب ایسه يا مناسک گوزار جا بامؤ داره، زای، تا زاکی-یا دواوه و پیله-ا به ایسی ایمتحان مردا، ایه پیله-تران دوئیا دقرن. البت ایمتحان مردا، ویستر مرداکان شین بید.

شخصیتی افسانه

ا افسانه-ان دقرن، تاریخي شخصیات، مردوم زوان جا روایت بیدی. ا افسانه-ان، ویشنtri واقیت ناریدی یو مردوم، اونی کي اشان دیل خایه-یا، او شخصیت جا جزندی. بئترین نومونه افسانه-انی ایسه کي مردوم ابوقاعلی سیما، ایران پیله داشمند ره چاکودده.

جادوچی افسانه

ا افسانه-ان دقرن، جادو، طبیعی نیروئان، باد و خورشید و اقساطرمه-ان باورم بیده به. ها باور سر، سیوید یاسیما قچجان، هف طبقه زیمین جبر زیود.

طنز افسانه

طنز افسانه، چغلان ره بئترین و شیرین-ترین افسانه-یه کي هم اوشان سرگم-گیری ره خوبه، هم اوشان روانا سامان ديه. خر و گورگ ایتا ا افسانه-انه، عامبیانه افسانه-ان، به کارا گیفتنه اوشان ارزستان و ماله-یی کي زاکان سرنیهیدی ره چن جور نظر نهاد. خایلی-یان اوشا مثبت دانیدی یو خایلی-یانم و حشتنگ و منفي.

افسانه-ان مثبت ماله

برؤن بتلایم کي چغلان پیلدانه روأنشناسه، گه: ان و اسي کي ایتا نقل بتانه زاک دیلا بیگره، و اسي اوشا تیتالا کونه و اون وامختن حسا فیت بدنه، امما زاک زیویش پوربارا کودن ده، نقل و اسي عیلاده-یه تیتالا کودن و وامختن، اوشان تخیلهم درگیرا کونه و اوشا کومن بوقونه کي خو درکا بیره بچبور.

بشناسه و اتئوپی، چوتؤ و اقنا سر ببه جایم مائه. آخر بسر اتؤ به کی زای خوب دترین دیل ناگیرانی-یان رقیقره بؤستن دوقرن، بی پوشت مانه. أمما پری-یان افسانه-ان، اقن دیل ناگیرانی-یان شکل دیهیدی یوأ یقه‌هائان سر بؤستن دابا اقنا آموجیدی.

بعضی-یانم باور داریدی کی واخوشان زاک جقولیا بیگرید کی اقنا ذهن اجقر چیزان مراد درگیرا نه. أمما زاکان آشنانی ا افسانه-ان مراد اقشان فامانه کی باخی زاکان هاجقر فیکر و خیال داریدی یوأ، ا احسان اشان دوقرن به وجود آیدی کی: امانم ایتا آدم. موقمکنه افسانه-یا دوس داشتن، اونی کی زاک ذهن دوقرن دوازه مراد ایتا نه. ولکم اقا خورم تقاما نبؤستن و اسی به. همه-تا بزرخ فیکران جا. ولکم اقنا ذهن ناراحتی جایه، کی پری-یان افسانه-ان اقنا ایتا خاص موحتو بخشیدی یوأ اقنا ایتا آرامشی فادیدی کی اقنا ره شیرینه.

رسیس:

- ۱) کاربردهای افسون، برونو بتلایم، ترجمه و توضیح از دکتر کاظم شیوا رضوی
- ۲) تاریخ ادبیات کودکان ایرانی، ادبیات شفاهی و دوران باستان ج ۱ / محمد هادی محمدی، زهره قائینی، نشر چسبتا
- ۳) ادبیات داستانی، قصه، داستان کوتاه، رمان / جمال میرصادقی
- ۴) ۳۹ مقاله در ادبیات کودکان / آتش جعفر نژاد (افسانه و محتوای تربیتی آن)
- ۵) مقاله کودک و افسانه پریان / سپیده عندليب. پیام کتابخانه، سال چهارم، شماره ۲۴ پاییز و زمستان ۱۳۷۳
- ۶) فضل الله مهتدی (صبحی)، نشر اشرفی، ۱۳۴۶
- ۷) آشنایی با ادبیات کودکان، منوچهر علی پور، انتشارات مدرسه، ۱۳۷۹

کی زای اقشان و اورسه: «أ نقل راسته؟» أمما افسانه-ان، ویشتري قبل اینکی زای انا وأورسه هو أول-سر اقنا آوجا دیهیدی.

مثن «علی بابا و چئل دوزد» اتئو شقره به: «پیشتراون و اق قدیم قدیمان...» ویشتري افسانه-ان شقره بیم هاتئویه. اجر شقره بؤستن، خورم نیشان دیهه کی نقلان، ایمرة واقیت مراد زیمین تآ اسمان تؤفیر داریدی.

بعضی-تا پئر و مارآن، ایدعا کونیدی کی اتمال داره اشان زای انقلاں مراد بشه هپر دوقرن و هپرایی به ای اینکی وختی پری-یان افسانه مراد آشنا ببؤسته، جادویا دیل دوده. أمما و انا دانستن کی همه-تا زاکان، جادویا اعتقاد داریدی یوأ خالی اق وخته خوشان اعتقاد جا دس کشیدی کی پیله-ا ببؤستید. (جه غرز اقشانی کی واقیت اشان دیلا بزه و اقنا نتیجه-ا اعتماد ناریدی)

ئی جرگه دئه پئر و مراد ایسایید کی ترسیدی اشان زاک ذهن اند افسانه-ان خییال جا پقرأ به کی وختی اقا واقیت مراد کله به کله ببؤبؤستد، وأهیلأ بد. أمما هیزره اتئو نی-یه. هرچن کی امی وجود خایلی پیچ و اپیچه و کشمکش و ایختلاف جا بتپسته-یه أمما آدمان شخصیت سیوا ببؤستنی نی-یه. هرتا تجرقبه، بخاس نخاس خو ماله-یا امی شخصیت سر نه. شخصیت، ان و اسی کی بتانه زیویش وظیفه-اً قوبقل بکونه و اسی پقر خییال کودن مراد، واقیت درک و ایشناختن مراد واج بایه.

اقشانی کی پری-یان افسانه-ان خاندن جقولیا گیریدی، خایید هر دفا کی ایتا نقل دوقرن یوهایا بامؤ، او یوهایا همه کس مراد ریفق بیه. أمما اشان اقا یوهایی کی زای ایشانسه و اقنا ویشتري توجهه کونه-یا نیدینیدی. پیله-تران خوشان تام زئن مراد، ونالیدی زای، اقا یوهایی کی اقنا ناخوداگا دوقرن جو خوفته داره-یا فیکر بکونه. بیدون خییالی قسمتان، زای نتائنه خو دوقرن یوهایا

دوقرسسه کی افسانه، دوئیا جا ایتا اقسطوره-یی مانی امرا بدسا دیهه، أمما ها دوقرن، ایتا ارزستنی نظمی امرا نیشان دیهه ایتا موشخص داب جا، هرچن کی دس فارس و هاچینه به نظر بایه، أمما دقمایه داره و اینسان طبیعت و نیاز به عیدالثنا و اگویا کونه. گیدی کی افسانه، ایتا نقله کی به حق.

پس افسانه-ان عیلاوه-یه احلاقي جنبه-ان و حقشگی مفهوما درک کومن، ایتا فلسفی مفهوم کی خاصم ایسه-یا داریدی کی باخی جنبه-ان مانستن، اشان کونه واقیت دوقرن درد. مرالکیس، ایشتاو دیهه کی عیلاوه-یه پالوان، و اسی افسانه-ان دوقرن احلاقي اقصول کامیلن رعایت بیه. اقنا نتیجه گیره کی افسانه-ان آمختن سه تا چیز دوقرن دره: ۱-اقنا اقسطوره-ان دور و ور

۲-حقشگیلی یوأ احلاق ایتا بؤستن، اقنا و اسی کی نیشان بدنه خوبی، بدی-یا سر به. ۳-ایتا عقیده ایختلاقا حیقت مراد دوقرس و ارسی کومن

افسانه-ان تارائن دلیلان

پئر و مراد ویشتري، ایدعا کونیدی کی ا نقلان زیویش «حقیقی» تصویرا نیشان ندیدی یوأ هان و اسی، احلاقي یوأ ساق نی-بید. أمما اشان آن فیکرا نوکونیدی کی «حیقت» زاک زیویش دوقرن، «حیقیقی» کی پیله-تران زیویش دوقرن نهایا مراد، فرخ کونه.

هاؤن، افسانه-ان حق سای کونیدی کی واقیت و بیرقان جهان زاک ره و اشکافد. اجرگه قوبيل ناریدی زاک روان ساقه، اقنا هیچ مؤقه باور نوکونه کی ا افسانه-ان واقیت داریدی.

بعضی-تا پئر و مراد ترسیدی کی پری-یان افسانه-ان خییالی ایتفاقاً تاریف کومن مراد، زاک افع بزنید. نیگرانی وختی ویشترا به